

Aan: de IPO Adviesgroep  
Adres

Briefnummer 2018.....  
Datum xx maart 2018  
Betreft Reactie KWR-rapport getiteld "Grondwaterkwaliteit Nederland 2015-2016"

Geachte mevrouw, mijnheer

De provincies hebben in 2015 en 2016 een KWR-tussenmeetronde uitgevoerd om de kwaliteit van het grondwater vast te stellen. In mei 2017 zijn de resultaten hiervan openbaar gemaakt in het KWR-rapport getiteld "Grondwaterkwaliteit Nederland 2015-2016" (referentie KWR 2017.024). De resultaten voor gewasbeschermingsmiddelen zijn op 3 juli 2017 besproken in een overleg van het Ctgb met vertegenwoordigers van de provincies Noord-Brabant, Utrecht, Noord- en Zuid-Holland. In dit overleg hebben beide partijen uitleg gegeven over hun taak en rol in het beschermen van de grondwaterkwaliteit, en de wet- en regelgeving die hierbij leidend is. Na afloop van dit overleg is door de provincies nog de wens geuit om ook een officiële reactie op het rapport te ontvangen. Met bijgaande brief geven wij als Ctgb gehoor aan dit verzoek.

#### **Resultaten KWR-rapport - onderdeel bestrijdingsmiddelen**

Bijna 1000 monsters zijn onderzocht op de aanwezigheid van 280 (metabolieten van) werkzame stoffen van gewasbeschermingsmiddelen. In meer dan de helft van de monsters zijn één of meerdere stoffen ook daadwerkelijk aangetroffen. In Tabel 5-4 van het KWR-rapport zijn de meest voorkomende werkzame stoffen en metabolieten van werkzame stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen weergegeven. Hieruit blijkt dat het percentage van de monsters dat de milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L voor werkzame stoffen overschrijdt, varieert van 0,1 tot 5,5%. Voor de metabolieten van werkzame stoffen ligt het percentage hoger en varieert van 1,1% tot 32,3%.

#### **Wettelijk kader**

Het Ctgb voert zijn beoordelingen uit in het kader van de Europese gewasbeschermingsverordening 1107/2009 en de daarop gebaseerde Nederlandse regelgeving. In dit verband is het grondwatercriterium uit het Besluit Gewasbeschermingsmiddelen en Biociden (Bgb) relevant. Op grond van dit Besluit neemt het Ctgb maatregelen bij de (vernieuwing van) de toelating van het gewasbeschermingsmiddel als er in meer dan 10% van het potentiële gebruiksareal langdurig concentraties werkzame stoffen en/of de bijbehorende relevante metabolieten voorkomen in het grondwater boven de milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L. Gelet op de tekst van het Bgb zijn, voor de vaststelling of wordt voldaan aan het criterium "langdurig aanwezig", gegevens uit een tijdreeks nodig.

Ten aanzien van de aanwezigheid van zogenaamde niet-relevante metabolieten kent Nederland nationale wetgeving die niet één op één overeenkomt met de Europese wetgeving op dit vlak. Niet-relevante metabolieten zijn afbraakproducten van actieve stoffen die geen humaan-toxicologisch effect hebben (i.e. niet-relevant zijn). Voor toelating van een gewasbeschermingsmiddel hoeven humaan toxicologisch niet-relevante metabolieten niet te voldoen aan de Nederlandse milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L. In plaats daarvan vindt er een risicogerichte beoordeling plaats van de consumentenblootstelling via drinkwater waardoor concentraties boven de milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L toelaatbaar kunnen zijn. Het is aan het bevoegd gezag om eventueel extra eisen te stellen aan het gebruik van bepaalde middelen in grondwaterbeschermingsgebieden om het effect van deze

discrepancie te mitigeren. Het RIVM is voornemens een lijst te publiceren van de metabolieten die zijn beoordeeld als humaan toxicologisch niet-relevant.

### **Werkzame stof**

Bij de beoordeling van een aanvraag voor een gewasbeschermingsmiddel, beoordeelt het Ctgb het risico op uitspoeling naar grondwater. De gewasbeschermingsverordening hanteert de norm van maximaal 0,1 µg/L voor de concentratie van de werkzame stof en zijn relevante metabolieten in grondwater. De operationalisering van de toetsing aan deze norm is in Nederland vastgelegd in het Bgb. Hierbij wordt getoetst of de werkzame stof en de bijbehorende relevante metabolieten voldoen aan het volgende criterium: *de concentratie in grondwater op 10 meter beneden maaiveld dient lager te zijn dan 0,1 µg/L onder 90% van het potentiële gebruiksareaal voor tenminste 50% van de tijd*. Dit houdt in dat er in het kader van toelatingssystematiek tijdelijk en plaatselijk concentraties mogen voorkomen in het grondwater boven de milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L: onder 90% van het potentiële gebruiksareaal mag gedurende minder dan de helft van de tijd de norm worden overschreden en onder 10% van het areaal is het toelaatbaar dat de concentratie voor een langere periode boven de milieukwaliteitseis ligt.

Gelet hierop kan op basis van één meting niet worden vastgesteld of de gevonden percentages van overschrijding van de milieukwaliteitseis al dan niet voldoen aan het criterium cf. het Bgb.

In de bijlage is een specifieke reactie gegeven op de meest voorkomende werkzame stoffen en metabolieten van werkzame stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen, zoals opgenomen in Tabel 5-4 van het KWR-rapport.

De gevonden werkzame stoffen worden allemaal op korte termijn herbeoordeeld op Europees niveau. Wanneer de stof opnieuw wordt goedgekeurd, dienen alle gewasbeschermingsmiddelen die deze stof bevatten opnieuw beoordeeld te worden. Bij de herbeoordeling van het middel wordt bepaald of het nog voldoet aan de huidige toelatingcriteria. Voor die gewasbeschermingsmiddelen waarvan blijkt dat de toelatingseisen worden overschreden, zullen beperkende maatregelen worden opgelegd. In de beoordelingsprocedure dienen alle beschikbare monitoringsdata over het voorkomen in grondwater van de werkzame stof en zijn relevante metabolieten meegenomen te worden. Het is daarom van essentieel belang dat monitoringsdata goed ontsloten worden zodat deze door de aanvragers meegenomen kunnen worden in de voorbereiding van hun dossier.

Daarom is in 2015 door de toenmalige Ministeries van EZ en I&M een project gestart om een instrument te ontwikkelen waarin data van drinkwaterbedrijven, provinciale en landelijke meetnetten, verzameld en ontsloten kunnen worden. Dit heeft geresulteerd in de eerste versie van de Grondwateratlas, die op 30 juni 2017 is gelanceerd. In deze eerste versie bestaat de database voor het grootste deel uit data van drinkwaterbedrijven. Momenteel wordt er gewerkt aan het ontwikkelen van een methodiek hoe deze data uit de grondwateratlas toe te passen bij de toelatingbeoordeling door Ctgb. Wij zouden via deze weg nogmaals willen benadrukken dat het van essentieel belang is voor de functie van het instrument dat ook alle beschikbare data van de provinciale meetnetten worden opgenomen in de database.

### **Metabolieten**

Dat een aantal metabole stoffen in Tabel 5-4 van het KWR-rapport afkomstig zijn van werkzame stoffen die al meer dan 10 jaar niet meer zijn toegelaten op de Nederlandse markt, geeft aan hoe lang residuen van gewasbeschermingsmiddelen aanwezig kunnen blijven in het grondwater. Dit onderstreept nogmaals het belang om alle relevante monitoringsdata in de beoordeling mee te kunnen nemen, zodat potentiële risico's ten gevolge van het goed landbouwkundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen tijdig gesignaleerd kunnen worden.

De overige metabolieten in Tabel 5-4 van het KWR-rapport zijn allemaal beoordeeld als humaan toxicologisch niet-relevante metabolieten<sup>1</sup> in het kader van de toelating van gewasbeschermingsmiddelen. In het KWR-rapport zijn humaan toxicologisch niet-relevante metabolieten, bij afwezigheid van een Europese milieukwaliteitseis, getoetst aan de nationale signaleringswaarde van 0,1 µg/L voor overige antropogene stoffen uit het protocol voor Monitoring en Toetsing Drinkwaterbronnen KRW (2015). Echter, voor toelating van een gewasbeschermingsmiddel, waar het Europees recht van toepassing is, hoeven humaan toxicologisch niet-relevante metabolieten niet te voldoen aan de generieke milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L, die gebaseerd is op het voorzorgsprincipe. In plaats daarvan vindt er een humaan-toxicologische risicogerichte beoordeling plaats van de consumentenblootstelling via drinkwater op basis van de aanvaardbare dagelijkse inname (ADI) van de stof, waardoor concentraties (tot ver) boven de milieukwaliteitseis van 0,1 µg/L toelaatbaar kunnen zijn. Het Ctgb heeft de verantwoordelijke ministeries er eerder op gewezen dat deze nationale eisen niet stroken met het Europese kader voor gewasbescherming.

Het Ctgb neemt overigens hierbij de vrijheid u te wijzen op de mogelijkheid dat de provincies, als bevoegd gezag, extra eisen kunnen stellen aan het gebruik van bepaalde middelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Daarmee zou het voor de drinkwaterbedrijven mogelijk worden alsnog te voldoen aan het Nederlandse drinkwaterbesluit en kan het effect van de discrepantie tussen Europese en Nederlandse normen op regionaal niveau worden gemitigeerd.

Hoogachtend,

De voorzitter van het Ctgb  
Dhr. ir. J.F. de Leeuw

*Bijlage Reactie per meest voorkomende werkzame stof of (niet-)relevante metaboliet in grondwater*

---

<sup>1</sup> Niet-relevant wil zeggen dat is vastgesteld dat de metaboliet geen werkzame activiteit heeft. En dat het geen humaan-toxicologisch risico met zich meebrengt. Deze beoordelingswijze is Europees geharmoniseerd en vastgelegd in het richtsnoer (guidance document Sanco/221/2000 –rev.10- final) voor de beoordeling van grondwatermetabolieten.

Bijlage Reactie per meest voorkomende werkzame stof of metaboliet in grondwater

Onderstaande tabel bevat de specifieke reactie gegeven voor de meest voorkomende werkzame stoffen en (niet-)relevante metabolieten van werkzame stoffen uit gewasbeschermingsmiddelen in grondwater zoals opgenomen in Tabel 5-4 van het KWR-rapport.

Stof	Opmerking
<b>Werkzame stoffen</b>	
Buiten reikwijdte verzoek [Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
glyfosaat	De goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat is inmiddels voor een periode van 5 jaar verlengd.
Buiten reikwijdte [Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
<b>Humaan toxicologisch relevante metabolieten</b>	
Buiten reikwijdte verzoek [Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]
<b>Humaan toxicologisch niet-relevante metabolieten</b>	
AMPA	Niet-relevante metaboliet van glyfosaat. Andere bronnen dan alleen landbouwkundig gebruik. De goedkeuring van de werkzame

	stof glyfosaat is inmiddels met 5 jaar verlengd.
Buiten reikwijdte verzoek	[Redacted]
[Redacted]	[Redacted]